

KANSAN- VALLALLA KEHITYKSEEN

Katsaus kansainväliseen demokratiatukeen
ja puolueiden rooliin

SISÄLLYS

		PUOLUEET JA DEMOKRATIATUKI	20
JOHDANTO	3	Puolueiden tila kehitysmaissa	20
		Puolueet ovat välttämättömiä demokratiassa	21
DEMOKRATISOITUMINEN	4	Puolueille suunnattu demokratiatuki	22
		Kansainvälisen puoluetuen toimijat	23
Demokratian tukeminen osaksi kehityspolitiikkaa	4	Rahoituskanavat	24
Demokratia ottaa takapakkia	6	Puoluetuen kasvu	25
Suppeat ja laajat demokratian määritelmät	7	Mitä maita on tuettu	25
Ulkopuolisten toimijoiden vaikutukset demokratisoitumiseen	9	Mitä puolueille suunnattu demokratiatuki on?	26
Miksi demokratiaa kannattaa tukea	10	Kansainvälisen puoluetuen haasteet ja tavoitteet	28
DEMOKRATIATUKI	12	PUOLUEIDEN KANSAINVÄLINEN DEMOKRATIAYHTEISTYÖ DEMO RY	30
Demokratiatuki ja demokratian edistäminen	12	Demo Nepalissa	31
Demokratiatuki ja demokratiaa tukevien olosuhteiden rakentaminen	12	Demo Tansaniassa	32
Demokratiatuki sekä ihmisoikeuksien ja hyvän hallinnon tukeminen	13	Demo Tunisiassa	33
Demokratian mittaaminen	15	Demo Sambiassa	34
Yhdysvaltalainen ja eurooppalainen lähestymistapa demokratiatukeen	15	Euroopan demokratiatukisäätiö (European Partnership for Democracy, EPD)	35
Demokratiatuen määrät	16	Lisätietoa demokratiatuesta ja demokratian edistämisestä	35
Demokratiatuen muodot ja toimijat	16		

JULKAISIJA Puolueiden kansainvälinen demokratiayhteistyö (DEMO) ry
GRAAFINEN SUUNNITTELU Jesse Pasanen
PAINO Eura Print Oy
KANNEN KUVA Maria Santto

JOHDANTO

Veronica Ndaro tansanialaisesta CCM-puolueesta ja Aendra Nembang nepalilaisesta CPN-Marxist-Leninist -puolueen nuorisosiivestä tutustuivat EU-vaalikampanjointiin Porvoossa toukokuussa 2009.

TÄMÄ JULKAISU on johdatus kysymyksiin demokrati-an edistämisestä ja demokratiatuesta. Demokratiaky-symykset ovat nousseet voimakkaasti kehityspoliitti-seen keskusteluun viime vuosikymmenten aikana. Yhä useammat tahot, niin valtiolliset toimijat, rahoi-tuslaitokset kuin järjestötkin, tukevat demokratiaa ke-hitysmaissa. Demokratia ja siihen läheisesti liittyvä hyvä hallinto käsitetään lähtökohtaisesti positiivisi-na arvoina, joita kehitysyhteistyössä halutaan tukea. Mutta miten demokratiaa ja hyvää hallintoa voidaan tukea kehitysmaissa? Miten demokratisoituminen ta-pahtuu? Ja mitä on demokratiatuki käytännössä? Näi-hin kysymyksiin etsitään vastauksia tässä julkaisussa.

Julkaisu on jaettu kolmeen osaan. Ensimmäisessä osassa esitellään demokratiakysymysten nousua ke-hityspolitiikkaan ja kehitysmaiden yleistä demokra-tiakehitystä kahden viime vuosikymmenen aikana. Tässä osassa luodaan lisäksi katsaus demokratisoi-tumiseen vaikuttaviin tekijöihin ja erityisesti siihen, voidaanko demokratiaa tukea ulkopuolelta. Julkai-sun toisessa osassa keskitytään kansainväliseen de-mokratiatukeen – sen perusteluihin, tärkeimpiin toi-mijoihin ja toimintatapoihin. Kolmannessa osassa huomio puolestaan kohdistuu puolueiden rooliin demokratiassa, puolueiden asemaan kehitysmaissa ja puolueille suunnattuun demokratiatukeen. Tässä yhteydessä esitellään myös muutaman demokra-tiatukijärjestön toimintaa, mukaan lukien suomalais-ten eduskuntapuolueiden yhteistyöjärjestö Puoluei-den kansainvälinen demokratiayhteistyö DEMO ry.

DEMOKRATISOITUMINEN

DEMOKRATIAN TUKEMINEN OSAKSI KEHITYSPOLITIikkaa

KANSAINVÄLISTÄ KEHITYSYHTEISTYÖTÄ on harjoitettu jo lähes puolen vuosisadan ajan. Demokrati-an edistämisestä tuli kuitenkin keskeinen osa kehittyneiden maiden ulko- ja kehityspolitiikkaa vasta kylmän sodan päättymisen ja niin sanotun demokratisoitumisen kolmannen aallon jälkeen. 1980-luvun lopulla ja 1990-luvun alussa maailmassa koettiin valtava demokratisoitumisen aalto, kun lukuisat (erityisesti Itä-Euroopan ja Afrikan) aiemmin autoritaariset valtiot siirtyivät monipuoluejärjestelmiin ja niissä järjestettiin demokraattisia vaaleja. Tämä lähes maailmanlaajuinen poliittisten järjestelmien murros oli varsin merkittävä; kun vuonna 1974 maailman 150 valtion joukossa oli 41 demokratiaa, niin 2000-luvulla jo noin kolme viidesosaa maailman valtioista voidaan määritellä ainakin jossain määrin demokraattisiksi.

Kylmän sodan päättymisen ja entisten sosialistivaltojen romahtaminen mahdollisti niin sanottujen läntisten arvojen, kuten demokratian ja ihmisoikeuksien, kunnioittamisen vaatimista kehitysyhteistyövo-roja vastaanottavilta mailta. Enää ei tarvinnut strategisista syistä tehdä yhteistyötä autoritääristen hallitusten kanssa. Turvallisuusajattelun keskeisyys

kansainvälisessä politiikassa oli mennyttä kylmän sodan aikaa. Länsi voitti ideologisen kamppailun, jolloin demokratiasta tuli ainoa tavoiteltavissa oleva yhteiskuntamalli.

Kansainvälisessä yhteisössä syntyi kylmän sodan jälkeen yhteisymmärrys siitä, että kansallinen riippumattomuus ei estä puuttumista toisten maiden poliittiseen järjestelmään, mikäli pyrkimyksenä on edistää demokratiaa ja ihmisoikeuksia. Tämä on johtanut siihen, että lähes kaikki kansainväliset kehitysyhteistyön avunantajaorganisaatiot tukevat nykyisin demokratisoitumista tavalla tai toisella.

Kansainvälisessä kehityspolitiikassa ryhdyttiin 1980- ja 1990-luvun vaihteessa myös korostamaan demokratian ja erityisesti hyvän hallinnon merkitystä kehitykselle. Kehitysyhteistyö ei ollut runsaan kolmen vuosikymmenen aikana tuottanut toivottuja tuloksia ja selitystä tälle haettiin kehitysmaiden heikosta hallinnosta ja demokratian puutteesta. Demokratia-apu tarjosi verrattain edullisen tavan kehitysyhteistyön ja ulkopoliitiikan imagon parantamiseen. Joissakin maissa se saattoi jopa pelastaa epäsuosittun kehitysyhteistyön leikkauksilta. Sama koskee demokratian ja ihmisoikeuksien ottamista laajemman ulkopoliitiikan päämääräksi, erityisesti Yhdysvalloissa. Demokratian ja ihmisoikeuksien edistämisen takia kehitysyhteistyötä on vaikea vastustaa.

Ennen Libyan ensimmäisiä vaaleja Demo järjesti yhdessä Voice of Libyan Women -järjestön kanssa seminaarin, jonka tarkoituksena oli tukea libyalaisien naisten poliittista osallistumista.

Kehitysmaiden ja Itä-Euroopan maiden sisällä oli myös tapahtumassa demokratian suuntaan sellaisia muutoksia, jotka houkuttelivat avunantajien tukea. Näiden maiden kansalaisyhteiskunnan suunnalta tuli painetta demokratisoitumiselle ja lännessä haluttiin tukea tätä. Kansalaisten muutosvaatimukset johtuivat taloudellisesta ja sosiaalisesta tyytymättömyydestä sekä aidosta poliittisen muutoksen halusta. Näitä vaatimuksia edesauttoivat kylmän sodan päättymisen ja tietoisuus siitä, että demokratisoimispyrkimyksille saataisiin lännen tuki.

Myös yleisessä kehitysjätkelussa tapahtui valtava muutos, erityisesti taloudellisen ja poliittisen kehityksen välisen yhteyden suhteen. Niin valtavirta kuin ekonomistit ja tutkijatkin hylkäsivät ajatuksen, jonka mukaan taloudellinen ja sosiaalinen kehitys olisivat

ennakkoehtoja demokratialle. Samoin jäi pois kädenvääntö siitä, kumpi tulisi ennen toista; kehitys vai demokratia.

Monet suuret avunantajaorganisaatiot, kansainväliset rahoituslaitokset, valtiolliset toimijat sekä monet kansalaisjärjestöt ryhtyivät painottamaan demokraattisia arvoja toimintansa perustana ja päämääränä. Demokratia ja sen yhteyteen kytkeytyvä hyvä hallinto ryhdyttiin käsittämään lähtökohtaisesti hyvinä, hyväksyttävänä ja kehitysyhteistyön keinoin edistettävissä olevina arvoina.

Arabikevään yhteydessä demokratiatuki on jälleen noussut agendalle, kun aiemmin enemmän tai vähemmän autoritäärisesti hallittujen arabimaiden kansalaiset nousivat vaatimaan demokratiaa. Monet ovat pitäneet tätä osoituksena siitä, että demokratia

Demon järjestämät "dialogikahvilat" toivat yhteen egyptiläisiä ja suomalaisia naispoliitikkoja Skypen välityksellä vuonna 2012.

on universaali arvo ja ihmiset kaikkialla maailmassa haluavat olla mukana vaikuttamassa heitä koskeviin asioihin.

DEMOKRATIA OTTAA TAKAPAKKIA

MONISSA MAISSA, joissa järjestettiin 1990-luvulla ensimmäisiä monipuoluevaaleja, on sittemmin otettu takapakkia demokratiakehityksessä. Vapaat vaalit eivät tuottaneetkaan useimmissa demokratisoitumisen kolmannen aallon maissa toivottuja tuloksia. Väestön elintaso ei parantunutkaan laajasti, kuten kylmän sodan jälkeisessä optimismissa uskottiin. Francis Fukuyaman 1990-luvun alussa lanseeraama "historian loppua" ei tullutkaan.

Helposti ajatellaan, että demokratisoituminen on suoraviivainen prosessi, jossa valtiot kulkevat dik-

tatuurista kohti demokratiaa. Sekä demokratisoitumisen kolmas aalto että arabikevään jälkeinen kehitys ovat kuitenkin osoittaneet, että demokratisoituminen on harvoin näin mutkatonta. Joissain valtioissa demokratiakehitys on ottanut takapakkia, jolloin lupaavasti alkanut demokratisoituminen on pysähtynyt tai vaihtanut suuntaa. Huomattava osa demokratisoituvista valtioista on sen sijaan jämähtänyt paikoilleen jonnekin demokratian ja autokratian välimaastoon.

Häilyvien demokratioiden hallintojärjestelmiä kutsutaan hybrideiksi. Ne täyttävät tietyt demokratian tunnusmerkit, mutta demokratian olennaisin sisältö ja kansalaisten vaikuttamismahdollisuudet puuttuvat. Nämä valtiot ovatkin ikään kuin jumittuneet kypsien, täysimääräisten demokratioiden ja autokratioiden väliin, jolloin niiden demokraattiset rakenteet ovat äärimmäisen hauraita. Hybridit ovat ristiriitaisia järjestelmiä, joissa demokraattinen retoriikka, joidenkin demokraattisten instituutioiden olemassaolo sekä alkeellinen kansalaisoikeuksien kunnioittaminen yhdistyvät perimmältään suvaitsemattomaan tai jopa autoritääriseen poliittiseen kulttuuriin.

Demokratian juurtuminen on siis osoittautunut paljon haasteellisemmaksi kuin monet osasivat odottaa. Pelkkä vaalien järjestäminen melko säännöllisen välein ei ole juurruttanut demokratiaa tai ratkaissut syvempiä kehitysmaiden yhteiskunnissa olevia poliittisia, taloudellisia ja sosiaalisia ongelmia. Erityisesti uusien demokratioiden kyvyttömyys rat-

kaista taloudellisia ongelmia ja kykenemättömyys taata edes jonkinlainen peruselintaso kansalaisilleen on johtanut niiden demokratian luonteen kyseenalaistamiseen ja aiheuttanut poliittisten instituutioiden luottamuskriisin.

Vaikka nykyään ollaan yleisesti sitä mieltä, että rakenteelliset tekijät vaikuttavat kohtalaisen vähän demokratisoitumisprosessiin alkuun, niin yhteiskunnallisten olosuhteiden ja rakenteiden uskotaan kuitenkin olevan merkittäviä demokratisoitumisen juurtumiseen vaikuttavia tekijöitä. Esimerkiksi maan sosio-ekonominen asema ja talouden kehittyneisyys näyttäisivät korreloivan voimakkaasti demokratian juurtumisen kanssa. Mitä vähemmän taloudellista kasvua demokraattiset maat saavat aikaan, sitä todennäköisempää on että ne jämähtävät häilyviksi demokratioiksi tai jopa palaavat autoritaariseen järjestelmään.

Demokratian juurtuminen vaatii demokraattisten instituutioiden luomisen lisäksi muutosta myös poliittisessa kulttuurissa, jotta nämä instituutiot toimisivat toivotulla tavalla. Kaikkien merkittävien poliittisten toimijoiden on tunnustettava, että demokratia on ainoa hyväksyttävissä oleva hallintojärjestelmä. Demokraattiset keinot pitää hyväksyä ainoiksi oikeutetuiksi keinoiksi päästä valtaan ja harjoittaa sitä. Tällaisen poliittisen kulttuurin luominen on häilyvien demokratioiden suurin haaste. Toimiva demokratia vaatii aktiivisia toimijoita, sitoutuneita demokraatteja, jotka ovat valmiita panostamaan aikaa vievään ja sitkeään työhön yhteisen järjestelmän hyväksi.

SUPPEAT JA LAAJAT DEMOKRATIAN MÄÄRITELMÄT

DEMOKRATIATUEN ALKUAIKOINA korostui suhteellisen kapea demokratian määritelmä. Tämä minidemokratian malli korostaa vaalien ja poliittisen kilpailun merkitystä sekä poliittisten oikeuksien ja ihmisoikeuksien kunnioittamista, jotta kansalaiset voivat osallistua demokraattiseen päätöksentekoon. Lähestymistapa korostaa kansalaisten poliittisia oikeuksia, mutta ei juuri huomioi taloudellisia ja sosiaalisia oikeuksia. Demokratisoituminen nähdään poliittisen kamppailun prosessina, jossa demokraa-

Demon EU-rahoitteinen "Nuoret tasa-arvon puolesta" -hanke tarjoaa Nepalissa koulutusta nuorille naisille, jotka ovat kiinnostuneita poliittisesta vaikuttamisesta.

tit pyrkivät saamaan yhteiskunnassa vallan ei-demokraateilta. Demokratisoituminen etenee lähinnä mullistusten, kriisien ja läpimurtojen kautta.

Avunantajia onkin kritisoitu siitä, että ne joko tietoisesti tai tiedostamattaan edistävät edellä mainittua suppeaa minimidemokratian mallia, joka korostaa demokratian muodollisia ja institutionaalisia seikkoja, samalla kun se sulkee pois vaihtoehtoiset demokratiamallit. On väitetty, että avunantajat arvioivat demokratiakehitystä kehitysmaissa lähinnä proseduaalisten demokratiamääritelmien kautta. Tällaisessa määritelmässä kansalaisten poliittinen osallistuminen tarkoittaa lähinnä äänestämistä vaaleissa, joissa poliittinen eliitti kilpailee päätöksente-

kovallasta. Järjestelmän demokraattisuus rajoittuu kansalaisten mahdollisuuteen osallistua poliittisten päätöksentekijöiden valitsemiseen.

Ongelmat demokratian juurtumisessa sekä häilyvien demokratioiden syntyminen ovat kuitenkin osoittaneet suppeiden demokratiamääritelmien puutteellisuuden. Pelkkä vaalien järjestäminen ja poliittisen kilpailun mahdollistaminen eivät ole onnistuneet luomaan todellista demokratiaa. Siksi monet demokratiatutkijat ovatkin alkaneet käyttää laajempia demokratian määritelmiä, joissa kiinnitetään huomiota myös kansalaisten sosiaalisiin ja taloudellisiin oikeuksiin sekä hallinnon vastuuvollisuuteen.

Laajemmassa demokratian määritelmässä demo-

kratialla tarkoitetaan yhteiskuntamallia, jossa kansalaisilla on poliittisten oikeuksien lisäksi myös taloudellisia ja sosiaalisia oikeuksia. Kyse ei ole enää pelkästään poliittisesta tasa-arvosta, vaan myös taloudellisesta ja oikeudellisesta tasa-arvosta. Demokratian arvo nähdään siinä, että sen peruspilareiden, kuten hallinnon avoimuuden, läpinäkyvyyden ja vastuullisuuden nähdään edistävän myös tasa-arvoisempaa sosioekonomista kehitystä. Demokratia on osatekijä laajemmassa kansallisessa tai kansainvälisessä kehityksessä.

Laajemmat demokratian määritelmät korostavat erityisesti vastuuvollisuuden tärkeyttä. Vastuuvollisuudella tarkoitetaan poliittisen johdon vastuullisuutta kansalaisille, eri hallinnon alojen ja poliittisten instituutioiden vastuullisuutta ja tilivelvollisuutta toisiaan kohtaan sekä kansalaisjärjestöjen ja median vastuuta valvoa itsenäisesti hallintoa ja poliittisia päättäjiä. Useisiin 1990-luvun alussa demokratisoituneihin maihin ei ole vielä syntynyt edellä kuvailun kaltaista vastuuvollista poliittista järjestelmää.

ULKOPUOLISTEN TOIMIJOIDEN VAIKUTUKSET DEMOKRATISOITUMISEEN

DEMOKRATISOITUMISEN kolmannen aallon yhteydessä on enimmäkseen tutkittu eri maiden sisäisiä demokratisoitumiseen vaikuttavia tekijöitä, eikä ulkopuolisten toimijoiden vaikutukseen ole juurikaan

kiinnitetty huomiota.

Yleisesti kuitenkin esitetään, että ulkopuolisilla toimilla olisi ollut vaikutusta erityisesti Afrikan maiden demokratisoitumisessa. Afrikan maiden siirtyminen demokratiaan ei johtunut pelkästään kotimaisten toimijoiden päättäväisyydestä, vaan myös ulkopuolisella painostuksella ja kannustimilla on ollut vaikutusta. Kehitysyhteistyön poliittinen ehdollistaminen on ollut merkittävä painostuskeino, jolla monet apuriippuvalaiset maat saatiin järjestämään ensimmäisiä vapaita vaaleja.

Toinen usein käytetty esimerkki ulkopuolisesta vaikutuksesta demokratisoitumiseen on Euroopan unionin laajentuminen ensin Portugaliin, Espanjaan ja Kreikkaan ja myöhemmin Itä- ja Keski-Euroopan entisiin sosialistimaihin. Mahdollisuus EU-jäsenyyteen sai nämä maat tekemään unionin vaatimia demokraattisia uudistuksia.

Demokratisoitumisen kolmannen aallon ollessa huipussaan 1990-luvun alussa suurin osa demokratiatuesta keskittyi vaalien tukemiseen. Avun ehdollistamisen lisäksi tämä ulkopuolinen panostus vaalien järjestämiseen on ollut monelle köyhälle Afrikan maalle merkittävä osatekijä päätöksessä järjestää ensimmäiset vapaat monipuoluevaalit.

Edellä mainituissa tapauksissa ulkopuolisella painostuksella tai ehdollistamisella on selvästi ollut demokratisoitumisprosessia vauhdittava vaikutus. On kuitenkin huomionarvoista, että ensimmäisten vapaiden vaalien onnistuttua monet juuri demokratisoitu-

Ben Zyskowitz (Kok) ja Päivi Storgård (RKP) keskustelivat Demon ja puolueiden Demokratiateltassa vuoden 2013 Maailma kylässä -festivaalilla.

neet maat jäivät oman onnensa nojaan. Syynä tähän oli joidenkin avunantajien suppea, vaaleja ja kilpailua korostava demokratianäkemys – demokratian uskottiin ikään kuin juurtuvan itsestään kunhan ensimmäiset vaalit saadaan järjestettyä. Siirtyminen todelliseen demokratiaan jäi näiltä mailta kuitenkin tekemättä.

Useimmat tutkimukset viittaavat siihen, että tärkein tekijä demokratian juurtumisessa on ennen kaikkea keskeisten kotimaisten poliittisten toimijoiden tahto. Ulkopuoliset toimet voivat tukea tätä demokratisoitumisprosessia, mutta ilman kotimaista sitoutumista demokraattisiin arvoihin todellista demokratisoitumista tuskin tapahtuu. Demokratiaa ei siis voi viedä, mutta sitä voidaan tukea.

Avunantajat ovatkin viime vuosina heränneet siihen, että pelkkä vaalien järjestäminen ei riitä, vaan demokratiaa pitää tukea myös vaalien välissä ja näin edesauttaa demokratian juurtumista. Viimeisimpien tutkimusten mukaan näyttää siltä, että ulkopuolisella tuella voidaan edesauttaa nimenomaan demokratian juurtumista. Vaikka ulkopuolisen tuen merkitys demokratisoitumisprosessin alussa voi olla vähäistä (varsinkin ilman paikallista tukea), on avunantajilla kuitenkin paljon annettavaa demokratian kehityksessä ja syventymisessä ensimmäisten vaalien jälkeen. Avunantajien toimia tarvitaan myös kun pyritään estämään häilyvien demokratioiden luisuminen takaisin autoritäärisiksi järjestelmiksi. Paikallisia demokraattisia voimia voidaan tukea tämän välttämiseksi.

MIKSI DEMOKRATIAA KANNATTAA TUKEA

DEMOKRATIASTA ON TULLUT, ainakin läntisten avunantajien silmissä, ihmisoikeuksiin verrattavissa oleva universaali arvo, jonka edistäminen on kansainvälisen yhteisön velvollisuus. Demokratian edistämistä perustellaan useimmiten sen positiivisilla vaikutuksilla ihmisoikeuksiin, sen tuottamalla talouskasvulla ja kehityksellä sekä demokratian yhteydellä rauhaan ja turvallisuuteen.

Yksi tärkeimmistä syistä tukea demokratiaa on demokratian sekä rauhan ja vakauden välinen suhde. Kun demokratiatukea perustellaan, tuodaan lähes aina esille seikka, että demokratiat eivät sodi keskenään. Demokratian tukeminen on siis myös avunantajien omissa turvallisuuspoliittisissa intresseissä. Valitettavasti demokratiat voivat kuitenkin sotia ei-demokraattisten valtioiden kanssa. Lisäksi demokratisoitumassa olevat valtiot ja hauraat demokratiat vaikuttavat itse asiassa olevan alttiimpia konflikteille ja sodalle kuin sekä vakiintuneet demokratian että täysin autoritääriset valtiot. Demokraattinen rauha on hyvä tavoite, mutta siihen pääseminen edellyttää demokratian juurtumista ja syventymistä monissa maissa. Myös maan sosioekonomisen kehityksen taso vaikuttaa siihen luoko demokratia sisäistä vakautta.

Demokratian ja kehityksen välinen linkki on yksi kiistellyimmistä kysymyksistä yhteiskuntatieteissä.

Kokemustenvaihtoa ja molemminpuolista oppimista – suomalaisia nuorisopoliitikkoja opintomatalla Nepalissa vuonna 2011.

Kiistaa käydään siitä, onko demokratia ennakkoehto taloudelliselle kehitykselle vai onko taloudellinen kehitys ennakkoehto demokratialle. Tutkimustulokset ovat vähintäänkin ristiriitaisia.

Demokratia on joutunut 1990-luvun optimismin jälkeen puolustuskannalle, kun se ei ole tuottanut kehitysmaissa toivottuja kehitystuloksia. Tämä demokratian ”vetäytyminen” näkyy muun muassa suuressa määrässä häilyvän demokratian maita, jotka täyttävät vain osan demokraattisen maan kriteereistä. Lisäksi lähihistoriassa tapahtuneet sotatoimien perustelut demokratialla ovat saattaneet demokratiatuen arveluttavaan valoon monissa maissa.

Vaikka demokratian ja kehityksen välistä kausaalista suhdetta on vaikea todistaa, on kansainvälisen yhteisön piirissä kuitenkin syntynyt laaja yhteisymmärrys siitä, että demokratialla voi olla positiivisia vaikutuksia kehitykseen, varsinkin pitkällä tähtäimellä. Demokratia ei välttämättä luo kehitystä, mutta se takaa, että kehitys on kestävämpää, ja että kehityksen hyödyt jakaantuvat yhteiskunnassa tasaisesti. Mikäli kehitys määritellään laajemmin kuin vain taloudellisena kasvuna, esimerkiksi yksilöiden valinnanvapauden lisäämisellä ja sosiaalisena oikeudenmukaisuutena, on demokratia edistänyt kehitystä huomasti monissa maissa.

DEMOKRATIATUKI

DEMOKRATIATUKI JA DEMOKRATIAN EDISTÄMINEN

VOIDAAN AJATELLA, että demokratiaa voi edistää positiivisella ja negatiivisella tavalla. Negatiivinen tapa koostuu lähinnä sanktioista ja kehitysyhteistyön sekä muun taloudellisen tuen ehdollistamisesta. Tässä yhteydessä ei useimmiten puhutakaan demokratiatuesta vaan pikemminkin kehitysyhteistyön poliittisesta ehdollistamisesta.

Varsinainen demokratiatuki kuuluu positiiviseen tapaan edistää demokratiaa ja se koostuu tuesta, kannustimisesta, houkuttimisesta ja palkinnoista. Tyypillisiä esimerkkejä ovat neuvojen ja ohjeiden antaminen, koulutusohjelmat, materiaalsen tuen antaminen, institutionaalinen kapasiteetin vahvistaminen, demokratiaa ajavien järjestöjen taloudellinen tukeminen sekä demokratisoitumiseen liittyvien prosessien taloudellinen tukeminen, tai demokratisoitumisesta palkitseminen.

Joidenkin tutkijoiden mukaan demokratiatuen erottaa muusta demokratian edistämisestä se, että demokratiatuessa tunnustetaan, että demokratisoitumisen on ensisijaisesti lähdettävä liikkeelle maan omista sisäsyntyisistä prosesseista. Ulkopuoliset voivat olla ainoastaan tukemassa tätä poh-

jimmiltaan sisäistä prosessia. Toisen näkemyksen mukaan demokratiatuesta voidaan puhua vain silloin kun tuetaan jo alkanutta tai alkamassa olevaa demokratisoitumisprosessia.

Vastakohtana on myös demokratian suojeleminen, jossa olemassa olevia demokratian arvoja ja instituutioita suojellaan sisäisiltä ja ulkoisilta uhkilta. Kriisien yhteydessä voidaan myös puhua romahkaneen demokratian jälleenrakentamisesta. Demokratiatukea on ehkä kaikkein helpointa perustella juuri silloin kun sillä yritetään suojella demokratiaa tai demokratisoitumista sisäisiltä ja ulkoisilta uhkilta.

DEMOKRATIATUKI JA DEMOKRATIAA TUKEVIEN OLOSUhteiden RAKENTAMINEN

DEMOKRATIAA TUETAAN ehkä parhaiten siten, että vahvistetaan siihen liittyviä poliittisia arvoja. Näitä ovat muun muassa laillisuusperiaate ja oikeusvaltio, hallinnon vastuullisuus kansalaisille, poliittinen osallistuminen, avoimuus sekä hallinnon läpinäkyvyys.

Toisaalta voidaan tukea myös olosuhteita, jotka ovat suotuisia ja edesauttavat demokratisoitumista. Mutta mitä nämä demokratiaa edistävät olosuhteet sitten ovat? Usein mainitaan ainakin äärimmäi-

Ghanalaiset naispoliitikot valmistautuivat vuoden 2012 vaaleihin kokoontumalla yhteiseen työpajaan, jossa luotiin strategioita vaalikampanjointiin ja naisedustuksen vahvistamiseen.

sen köyhyyden poistaminen, räikeän epätasa-arvon poistaminen, ihmisoikeuksien parantaminen, mukaan lukien naisten ja vähemmistöjen oikeuksien parantaminen. Myös koulutus mainitaan usein sekä taloudellista kehitystä, että demokratisoitumista edistävänä tekijänä. Hyvä hallinto edistää demokratiaa. Monet avunantajat ovat sitä mieltä, että myös markkinataloudella on positiivisia vaikutuksia demokratiaan. Kriisinhallinta ja interventiot, joilla pyritään saamaan rauha konfliktialueille, nähdään myös keinoina edistää demokratiaa. Sisäinen rauha onkin ehdoton ennakoedellytys toimivan demokratian rakentamisessa. Jos kaikki edellä mainittu määriteltäisiin demokratiatueksi, kärsisi koko termi kuitenkin inflaation, eikä sitä olisi enää mielekästä käyttää.

Demokratiatuen määrittely on vähintäänkin ongel-

mallista, sillä eihän ole olemassa yhtä määritelmää demokratiastakaan. Yleisesti ottaen alan tutkijoilla on suhteellisen laaja käsitys demokratisoitumisesta, mutta kapeampi käsitys demokratiatuesta. Demokratiatuki rajataan useimmiten tarkoittamaan demokratian poliittisten elementtien tukemista.

Termin rajaaminen ei kuitenkaan ratkaise kaikkia ongelmia. Voidaan esimerkiksi kysyä onko demokraattisen poliittisen kulttuurin edistäminen demokratiatukea tässä rajatussa mielessä? Vai luoko demokraattisen poliittisen kulttuurin olemassaolo demokratisoitumiselle suotuisamman toimintaympäristön? Rajaamalla demokratiatuki tarkoittamaan pelkästään tukea demokratian poliittisille elementeille, eikä demokratiaa tukevan ympäristön luomiseksi, tulee termistä kuitenkin tarkempi ja helpokäyttöisempi. Demokratiatuki on siis suoraa tukea demokratian poliittisille elementeille ja laajempi demokratian edistäminen sisältää myös demokratiaa tukevien olosuhteiden rakentamisen.

DEMOKRATIATUKI SEKÄ IHMISOIKEUKSIEN JA HYVÄN HALLINNON TUKEMINEN

DEMOKRATIAN EDISTÄMINEN on ollut tärkeä osa kansainvälistä kehityspolitiikkaa jo kahden vuosikymmenen ajan. On kuitenkin huomautettava, että demokratiatuki muodostaa vain osan laajemmasta kansainvälisten avunantajien ”hyvän hallinnon” tuke-

Yhdessä eduskunnan naisverkoston kanssa järjestetyssä seminaarissa naisten puoluerajat ylittävstä yhteistyöstä keskustelivat projekti-koordinaattori Sarika Jaiswal Demon Nepalin toimistolta, NYTKISin pääsihteeri Johanna Pakkanen, kansanedustaja Eila Tiainen sekä presidentti Tarja Halonen. Tilaisuudessa sai myös ensi-iltansa Demon tuottama dokumentti naisten poliittisesta yhteistyöstä Tansaniassa.

misen agendasta. Kehitysyhteistyöhankkeet ja -ohjelmat, jotka luokitellaan löyhästi hyvän hallinnon tukemisen alle, muodostavat erittäin suuren osan avunantajien apubudjeteista.

Periaatteessa demokratiatuen voi erottaa tuesta hallinnon parantamiseksi. Demokratia on poliittisempi käsite kuin hyvä hallinto. Kehitysyhteistyössä on ollut helpompaa puhua hyvästä hallinnosta, joka on luonteeltaan teknisempää ja vähemmän poliittisesti latautunutta. Hallinnon kapasiteetin vahvistaminen ei ole sama asia kuin demokraattisen kapasiteetin vahvistaminen.

Hyvä hallinto -ajattelua on kritisoitu siitä, että se ikään kuin epäpolitisoi avun ehdollistamisen vaa-

timalla kehitysmailta tietynlaista demokratiamallia teknisemmällä ja poliittisesti vähemmän värittyneellä hyvän hallinnon käsitteen avulla. Avunantajia on myös kritisoitu siitä, että ne pyrkivät hyvä hallinto-käsitteen avulla oikeuttamaan tietynlaisen kehitysmallin korostamalla sen demokraattisuutta. Tämä saattaa kuitenkin sulkea pois vaihtoehtoisten demokratiamallien kehittymisen ja keskittyä rakenteisiin, ei ihmisiin.

Myös ihmisoikeuksien edistäminen voidaan erottaa demokratiatuesta. Ihmisoikeuksien nimissä tehtyjä kansainvälisiä YK:n hyväksymiä interventioita ei ole vielä perusteltu demokratialla. Ei ole olemassa kansainvälisiä lakeja, jotka suojelisivat demokratiaa,

toisin kuin ihmisoikeuksille on olemassa.

Demokratian, hallinnon ja ihmisoikeuksien väliset rajat ovat kuitenkin häilyviä ja joustavia. Kansainvälinen yhteisö käyttää tätä tilannetta jatkuvasti hyväksi. Useat tutkijat ovat huomauttaneet, että hyvän hallinnon ja demokratian välinen suhde ei ole täysin ristiriidaton.

DEMOKRATIAN MITTAAMINEN

ERI TAHOT ovat pyrkineet mittaamaan demokratiaa, sen kehitystä ja edistämistä. Esimerkiksi amerikkalaisella Freedom House -instituutilla sekä englantilaisella The Economist-lehdellä on omat indeksinsä, joissa eri valtioiden vapautta ja demokratiaa mitataan muun muassa poliittisten oikeuksien kautta. Nämä mittarit perustuvat kvantitatiivisiin malleihin, joiden otokset ovat laajoja ja käsittävät lähes kaikki maailman valtiot.

Demokratian mittaaminen on kuitenkin äärimmäisen haastavaa. Koska ei ole olemassa yhtä demokratian määritelmää tai mallia, on myös mitauksissa käytettävien indikaattorien valitseminen, määrittäminen ja havaitseminen vaikeaa. Suurin osa käytössä olevista indekseistä keskittyy poliittisiin oikeuksiin ja vaaleihin, jolloin muun muassa taloudelliset ja sosiaaliset oikeudet jäävät taka-alalle. Toisaalta näitä indeksejä voi myös kritisoida siitä, että ne yksinkertaistavat demokratian moninaisuutta ja lähes poikkeuksetta käyttävät länsimaista liberaali-

demokratiaa mallinaan, vaikka tämä ei suinkaan ole ainoa olemassa oleva demokratian muoto. Äärimmäisen vaikeaksi on myös osoittautunut ulkopuolisen demokratiatuen ja demokratian edistämisen vaikutusten mittaaminen. Demokratisoituminen kun on pohjimmiltaan sisäinen, pitkän aikavälin prosessi, jossa on usein kyse rakenteellisista muutoksista.

YHDYSVALTALAINEN JA EUROOPPALAINEN LÄHESTYMISTAPA DEMOKRATIATUKEEN

YHDYSVALTALAINEN LÄHESTYMISTAPA demokratiatukeen lähtee tyypillisesti liikkeelle suhteellisen kapeasta demokratian määritelmästä, joka korostaa vaalien ja poliittisen kilpailun merkitystä. Demokratisoituminen nähdään poliittisen kamppailun prosessina, jossa avunantajien tulee tukea demokraattisia voimia. Demokratiatuen tulee keskittyä politiikan ydinprosesseihin ja instituutioihin; toisin sanoen erityisesti vaaleihin, poliittisiin puolueisiin ja poliittisesti orientoituneisiin kansalaisjärjestöihin. Demokratisoitumista voidaan edistää antamalla tukea demokraattisille poliittisille liikkeille, puolueille, poliitikoille ja kansalaisjärjestöille. Sitä voidaan edistää myös epäsuorasti tukemalla keskeisiä instituutioita kuten esimerkiksi itsenäistä keskusvaalilautakuntaa, itsenäistä oikeuslaitosta ja riippumatonta mediaa.

Eurooppalaisen lähestymistavan perustana taas

on laajempi demokratian määritelmä, jossa korostuvat poliittisten oikeuksien lisäksi myös kansalaisten taloudelliset ja sosiaaliset oikeudet. Kyse ei ole enää pelkästään poliittisesta tasa-arvosta, vaan myös taloudellisesta ja oikeudellisesta tasa-arvosta. Demokratiatuen pääpaino on teknisessä hallinnon parantamisessa, erityisesti valtiollisten instituutioiden toimintakyvyn vahvistamisessa. Eurooppalaisessa lähestymistavassa korostuvat myös kansalaisyhteiskunnalle suunnatut ohjelmat, paikallistason palveluiden saatavuuden parantaminen sekä perinteisemmät kehitysyhteistyöprojektit. Vaalit eivät ole niin korostetussa asemassa kuin Yhdysvalloissa. Demokratisoituminen nähdään pitkäjänteisenä prosessina eikä lopputuloksena.

Yhdysvaltalaisen ja eurooppalaisen lähestymistavan erot korostuivat erityisesti demokratiatuen alkuaikoina 1990-luvulla, mutta viime vuosina lähestymistavat ovat lähentyneet toisiaan huomattavasti.

DEMOKRATIATUEN MÄÄRÄT

DEMOKRATIATUKEEN maailmanlaajuisesti käytettäviä rahasummia on vaikea arvioida, sillä sitä ei useimmiten erotella laajemmasta hyvän hallinnon tai demokraattisen hallinnon tukemisesta. Esimerkiksi OECD:n kehitysapukomitea DAC, joka tilastoi virallista kehitysyhteistyötä, ei erottele ollenkaan demokratiatukeen käytettäviä varoja. Sen sijaan sen luokituksista löytyy hallinnon ja kansalaisyhteiskun-

nan tukemisen sektori, joka vastaa sisällöllisesti eniten demokratiatukea. Vuonna 2008 tämän sektorin tukemiseen käytettiin maailmanlaajuisesti noin 116 miljardia euroa ja tämä vastasi noin 11 prosenttia kaikista kehitysyhteisövaroista. Suurin avunantajamaa tällä sektorilla oli Yhdysvallat lähes 50 miljardin dollarin tuella. Suurimmat eurooppalaiset demokratiatukea antavat maat ovat Iso-Britannia, Alankomaat, Saksa ja Ruotsi.

DEMOKRATIATUEN MUODOT JA TOIMIJAT

VAALIEN TUKEMINEN

VAALIT JA NIIDEN TUKEMINEN ovat olleet demokratiatuen keskeinen elementti sen alkuaajoista asti. Vapaiden ja oikeudenmukaisten vaalien järjestämisestä on tullut kriteeri, jolla kansainvälinen yhteisö arvioi hallitusten legitimitettä. Tämän vuoksi vaalit ovat saavuttaneet suurta niin kansainvälistä kuin kotimaistakin huomiota uusissa demokratioissa. Kansainväliset kehitysyhteistyötoimijat ovatkin panostaneet huomattavia resursseja vaalien sujuvuuden ja reiluuden takaamiseen. Vaalien tukeminen on ollut niin poliittisesti kuin taloudellisesti tärkein osa-alue kansainvälisessä demokratiatuessa.

Vaalien tukeminen tarkoittaa yleensä teknistä tai taloudellista tukea vaalien järjestämiseen. Tämä voi pitää sisällään esimerkiksi keskusvaalilautakunnan

tukemista ja neuvojen antamista, apua äänestäjien rekisteröimisessä tai vaikkapa äänestäjien kouluttamista heidän oikeuksistaan. Lisäksi vaaleja valvomaan voidaan lähettää kansainvälisiä vaalitarkkailijoita, joiden tehtävänä on kerätä tietoa vaalien sujumisesta ja tehdä arvio niiden rehellisyydestä.

Kahdenvälisistä avunantajista suurin vaalituen antaja on Yhdysvaltain kehitysyhteistyövirasto USAID. Myös useimmat muut bilateraaliset avunantajat tukevat vaalien järjestämistä, mutta vaatimattomammilla summilla. Kansainvälisistä järjestöistä suurimmat ovat Institute for Democracy and Electoral Assistance (IDEA), YK:n kehitysohjelma UNDP sekä alueelliset järjestöt kuten ETYK, Organization of American States (OAS), Kansainyhteisö sekä Afrikan Unioni. Myös Euroopan unioni on merkittävä vaalituen antaja, erityisesti mitä tulee varsinaisten vaalien järjestämiseen sekä vaalitarkkailijoiden lähettämiseen.

KANSALAISSYHTEISKUNNAN TUKEMINEN

KANSALAISSYHTEISKUNNAN ROOLI kehitysyhteistyössä korostui, jopa räjähdysmäisesti, 1990-luvun alusta lähtien. Tämä heijastui myös demokratiatukeen. Avunantajat alkoivat enenevässä määrin uskoa aktiivisen kansalaisyhteiskunnan olevan avaintekijä demokraatiakehityksessä. Taustalla oli myös pettymys aikaisempaan demokratiatukeen, valtiollisten toimi-

Nepalilaiset naispoliitikot tutustuivat puolueiden naisjärjestöjen yhteiseen vaalikampanjатаpahtumaan Tampereen Keskustorilla kunnallisvaalien alla 2012.

joiden tehottomuuteen sekä siihen, että niin monessa hiljattain demokratisoituneessa maassa demokraatiakehitys oli jäänyt hyvin pinnalliseksi. Useimmat hiljattain demokratisoituneet maat olivat korruptoituneita eivätkä saaneet aikaiseksi kehitystä. Avunantajat ryhtyivät kanavoimaan tukeaan yhä enemmän kansalaisjärjestöille, ja kansalaisyhteiskuntia tuettiin hallitusten vahtikoirina. Lisäksi monet kehitysyhteistyötoimijat panivat tuolloin uskonsa mieluummin kansalaisyhteiskuntaan kuin valtioon kehityksen moottorina.

Tuki kansalaisyhteiskunnalle saavutti huippunsa 1990-luvun lopussa. Kansalaisjärjestöille suunnatun demokratiatuen tuloksellisuutta ryhdyttiin kuitenkin jo tuolloin kyseenalaistamaan. Vähitellen avunanta-

jat huomasivat, ettei ollut järkevää tukea kansalaisyhteiskuntaa valtiosta erillisenä rakenteena. Viime vuosina onkin ryhdytty korostamaan kansalaisyhteiskunnan, poliittisten puolueiden ja valtion yhteistyötä, jotta voidaan rakentaa vastuuvollisempi poliittinen järjestelmä.

Kansalaisyhteiskunnalle suunnattu demokratiatuki on tyypillisesti kehitysmaiden kansalaisjärjestöjen tukemista. Tuetut kansalaisjärjestöt ovat useimmiten olleet vaikuttamistyötä tekeviä kansalaisjärjestöjä. Lähes kaikilla demokratiatuen toimijoilla on ollut kansalaisyhteiskunnan vahvistamiseen tähtäviä ohjelmia ja projekteja. On arvioitu, että tuki kansalaisyhteiskunnalle muodostaa rahallisesti vaalien tukemisen jälkeen toiseksi suurimman demokratiatuen osa-alueen. Tarkkoja lukuja on kuitenkin vaikea saada sillä eri avunantajat luokittelevat kansalaisyhteiskunnan tukemisen eri tavoilla.

OIKEUSSEKTORIN TUKEMINEN

TOIMIVAN OIKEUSVALTION luominen on ollut merkittävä osa kansainvälistä demokratiatukea kahden viime vuosikymmenen aikana. Tavoitteena on ollut saada kansalliset oikeusjärjestelmät toimimaan tehokkaammin ja reilulla tavalla sekä parantaa kansalaisten mahdollisuuksia saada oikeuspalveluita. Tärkeä tavoite on ollut myös vahvistaa vallan kolmijakoa ja tukea oikeusjärjestelmän itsenäisyyttä, erityisesti suhteessa toimeenpanoelimiin. Myös ihmisoikeuksien edistämi-

nen on ollut tärkeä syy tukea oikeussektoria.

Suurimpia toimijoita tällä demokratiatuen osa-alueella ovat YK:n kehitysyhteistyöohjelma UNDP, Maailmanpankki ja alueelliset kehityspankit, Yhdysvaltain kehitysyhteistyövirasto USAID, Iso-Britannian kehitysyhteistyövirasto DFID ja Saksan kehitysyhteistyövirasto GTZ.

MEDIALLE SUUNNATTU TUKI

VAPAAN ja vastuutuntoisen median tukeminen on ollut avunantajien agendalla erityisesti kylmän sodan päättymisen jälkeen. Viime aikojen lisääntynyt kiinnostus mediaa kohtaan on osittain johtunut uusien viestintäkanavien kuten internetin ja sosiaalisen median leviämisestä myös kehitysmaihiin.

Mediatuella pyritään ensisijaisesti lisäämään median laatua ja itsenäisyyttä sekä parantamaan sen kykyä valvoa vallassa olevia. Tämä tehdään muun muassa kouluttamalla toimittajia, parantamalla mediaan liittyvää lainsäädäntöä sekä antamalla materiaalista ja taloudellista tukea eri medioille. Kahdenväliset avunantajat ovat suurimpia toimijoita mediatuen sektorilla ja näistä suurimpia ovat USAID, Kanadan CIDA, Tanskan DANIDA, Ruotsin SIDA sekä Iso-Britannian DFID. Kansainvälistä toimijoista merkittävimpiä mediatuen antajia ovat Euroopan unioni sekä UNESCO.

Eri eduskuntapuolueiden nuoris- ja opiskelijapoliitikot vetivät köyttä kehityskysymyksistä Demon ja UNDP:n järjestämässä vaikuttamisohjelmassa keväällä 2013.

PUOLUEET JA DEMOKRATIATUKI

PUOLUEIDEN TILA KEHITYSMAISSA

LÄNSIMAISSA esitetään yleisesti, että poliittiset puolueet ovat alennuksen tilassa ja että kansalaisten luottamus niitä kohtaan laskee jatkuvasti. Ihmisten sanotaan myös olevan vieraantuneita politiikasta, ja puolueiden epäonnistuneen houkuttelevuuden uusia ihmisiä politiikkaan. Monipuoluejärjestelmä on alettu pitää itsestään selvyytenä eikä saavutettuna järjestelmänä, joka vaatii jatkuvaa kehittämistä. Hieman yllättäen sama turhautuminen pätee myös hiljattain demokratisoituneissa maissa.

On totta, että poliittiset puolueet ovat kriisitilassa useissa uusissa demokratioissa. Monet puolueet ovat organisatorisesti heikkoja, huonosti johdettuja tai johtajakeskeisiä, korruptoituneita ja kiinnostuneita vain kapean poliittisen eliitin eduista. Lisäksi puolueet ovat aktiivisia usein vain vaalien läheisyydessä ja ovat valtaan päästessään huonosti valmistautuneita hallituksessa olemiseen. Puolueita ja niiden ideologioita on vaikea erottaa toisistaan ja monilta kehitysmaiden poliittisilta puolueilta puuttuu täysin kunnollinen poliittinen ohjelma ja sanoma. Usein ne palvelevat

vain kapean eliitin etuja eivätkä ole vastuullisia valitsijoilleen.

Puolueiden alennustilaan on monia syitä. Ensinnäkin on syytä huomioda, että kansalaisten odotukset demokratiaa ja sen tuomia etuuksia kohtaan ovat usein jopa liioitellun suuria hiljattain demokratisoituneissa maissa. Kun demokratia ei ole tuonutkaan kaivattua kehitystä, on kansalaisten luottamus siihen sekä poliitikkojen ja puolueiden kykyyn hoitaa maan asioita karissut.

Uusien demokratioiden koko poliittinen järjestelmä on usein erittäin epävakaa ja puolueiden elinkaari lyhyt. Puolueilla ei välttämättä ole selkeää äänestäjäkuntaa ja niitä on vaikea asettaa perinteiselle oikeisto-vasemmistoakselille. Vaalikilpailua korostavat rakenteet ja avunantajien tukipolitiikka luovat lisäksi omat ongelmansa.

Uusissa demokratioissa ei myöskään ole samanlaista puoluepolitiikan perinnettä kuin Euroopassa tai Pohjois-Amerikassa, missä puolueille on ollut kymmeniä tai jopa satoja vuosia aikaa kehittyä nykyisenkaltaisiksi organisaatioiksi. Monissa uusissa demokratioissa puolueilla on ollut pahimmillaan vain muutamia kuukausia aikaa valmistautua ensimmäi-

Vaaliväkivaltaa vastustavilla kulttuurifestivaaleilla esiintynyt Bardaali-teatteriryhmä sai runsaasti katsojia Nepalin Dhangadissa lokakuussa 2013.

siin vaaleihin todellisen monipuoluejärjestelmän sallimisen jälkeen. Puolueille ei ollut ehtinyt kehittyä toimivaa puolueorganisaatiota ennen niiden joutumista ensimmäisiin vaalikamppailuihin.

Toisissa uusissa demokratioissa puoluejärjestelmä on usein liiankin vakaa. Näissä maissa yksi tai useampi puolue pysyy vallassa vuodesta toiseen ja ainakaan aidosta monipuoluejärjestelmästä tai todellisen opposition tarjoamasta poliittisesta vaihtoehdosta ei ole puhuttakaan. Nämä valtapuolueet ovat usein yksipuoluevallan perillispuolueita ja/tai entisiä itsenäisyyskamppailun vapautusliikkeitä, joilla on valtavat puolueorganisaatiot ja jopa autoritaariset toimintatavat. Monissa Etelä-Amerikan, ete-

läisen Afrikan ja entisen Neuvostoliiton maissa on tämän kaltainen tilanne.

Yksi suurimmista haasteista uusissa demokratioissa onkin siirtyä pelkästä vaalidemokratiasta, jossa puolueet kilpailevat äänistä, sellaiseen demokratioon, jossa puolueet ovat vastuuvellollisia äänestäjilleen ja ajavat aidosti heidän etujaan.

PUOLUEET OVAT VÄLTÄMÄTTÖMIÄ DEMOKRATIASSA

VAIKKA PUOLUEITA usein perustellusti kritisoidaan, ovat ne kuitenkin välttämättömiä moniarvoiselle demokraattiselle järjestelmälle. On vaikea kuvitel-

la toimivaa edustuksellista demokratiaa ilman niitä. Arvostelusta huolimatta puolueiden tilalle ei ole syntynyt vaihtoehtoisia korvaavia poliittisia instituutioita, jotka ottaisivat vastuulleen ne välttämättömät yhteiskunnalliset tehtävät, joita puolueiden tulisi ainakin teoriassa toteuttaa.

Poliittisen puolueet kanavoivat kansalaisten tahdon poliittiseen päätöksentekoon. Puolueet ovat tärkeitä vaihtoehtoisten poliittisten ideologioiden muodostajia ja ne antavat kansalaisille mahdollisuuden tehdä poliittisia valintoja vaaleissa. Ne ovat myös tärkeitä yhteiskunnallisten käytäntöjen muodostajia ja antavat kansalaisille mahdollisuuden

Demon tukeman puoluerajat ylittävän naisten yhteistyön ansiosta Tansanian suurimman puolueen naisjärjestön UWT:n kokoukseen kutsuttiin myös oppositiopuolueiden naisjärjestöjen edustajia ensimmäistä kertaa Tansanian poliittisessa historiassa.

osallistua politiikkaan.

Puolueet ovat avainasemassa hallituksen muodostamisessa, edustuksellisuudessa, hallinnon toimien ja keskinäisen vastuun valvomisessa. Toimiva monipuoluejärjestelmä on keino vakaaseen yhteiskuntaan, jossa hallinto on vastuullinen kansalle. Puolueet ovat osa monipuoluejärjestelmää, jonka kansalaiset edellyttävät toimivan yhteiseksi hyväksi.

PUOLUEILLE SUUNNATTU DEMOKRATIATUKI

TUKI PUOLUEILLE on perinteisesti muodostanut vain pienen osan demokratiatuesta. Tähän on erityisesti kolme syytä: 1) Puolueiden tukeminen katsotaan niin avoimen poliittiseksi toiminnaksi, että riskinä ovat syytökset toisen maan sisäisiin asioihin puuttumisesta; 2) tiettyjen poliittisten puolueiden tukeminen voi olla ristiriidassa avunantajien yleisempien diplomaattisten tavoitteiden kanssa ja 3) perinteisten aputoimijoiden joukosta on puuttunut riittävä asiantuntijuus puolueiden tukemisesta.

Aivan viime vuosina on avunantajien piirissä vähitellen herätty ymmärtämään kuinka tärkeää aidosti moniarvoisen demokratian kannalta on, että myös puoluejärjestelmä on toimiva. Aikaisemmin kiinnitettiin paljon huomiota kansalaisjärjestöihin kansalaisten äänitorvena, mutta kansalaisjärjestöt eivät kuitenkaan pysty kanavoimaan kansalaisten toiveita poliittiselle päätäjälle yhtä tehokkaasti kuin

puolueet. Ne eivät rekrytoi uusia poliittisia johtajia, toimi linkkinä kansalaisyhteiskunnan ja päättäjien välillä tai tarjoa poliittisia vaihtoehtoja hallitseville puolueille.

Demokratian tila on usein suoraan verrannollinen puoluejärjestelmän tilaan. Puolueille suunnatun demokratiatuen osuus kaikesta kansainvälisestä demokratiatuesta on kuitenkin edelleen hyvin vaatimatonta. Iso osa demokratiatuesta menee edelleen vaalien, hyvän hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan tukemiseen.

Useimmat eurooppalaiset ja amerikkalaiset, jotka työskentelevät kansainvälisen politiikan, kehitysyhteistyön tai ihmisoikeuksien edistämisen saralla, ovat tietoisia puolueille suunnatusta demokratiatuesta, mutta syvempi ymmärrys aiheesta on harvinaista. Tukea vastaanottavissa maissa tietoisuus puolueille suunnatusta demokratiatuesta on usein vielä heikompaa. Onkin syytä valottaa hieman tarkemmin puolueille suunnattua demokratiatukea.

KANSAINVÄLISEN PUOLUETUEN TOIMIJAT

PUOLUESIDONNAISET TOIMIJAT

SUURIN OSA puolueille suunnatusta kansainvälisestä demokratiatuesta tehdään amerikkalaisten ja eurooppalaisten puoluesidonnaisten säätiöiden ja järjestöjen toimesta. Tausta-ajatuksena puolue-

sidonnaisten toimijoiden demokratiatuessa on että avunantajamaiden puolue toimijoilla löytyy sellaista asiantuntemusta politiikasta ja puolueiden toiminnasta, jota perinteisillä kehitysyhteistyötoimijoilla ei ole. Näin ollen avunantajamaiden puolueita lähellä olevat säätiöt ja järjestöt pystyvät parhaiten tukemaan puolueiden toimintaa kehittyvissä demokratioissa.

Suurimmat toimijat ovat saksalaisten puolueiden säätiöt eli stiftungit, joita on kaikkiaan kuusi. Suurimmat näistä ovat Saksan kristillisdemokraattien Konrad Adenauer Stiftung ja sosiaalidemokraattien Friedrich Ebert Stiftung. Nämä saksalaiset säätiöt aloittivat demokratiatukityönsä jo 1950-luvulla ja suurimmilla niistä on nykyään noin 150 miljoonan euron vuosibudjetti sekä toimintaa yli 70 massa.

Muita merkittäviä puoluesidonnaisia toimijoita ovat Yhdysvaltojen demokraattien National Democratic Institute for International Affairs (NDI) ja republikaanien International Republican Institute (IRI) sekä Ruotsin sosialidemokraattisen puolueen Olof Palme International Center. Amerikkalaisten säätiöiden vuosibudjetti on lähellä 100 miljoonaa dollaria.

Sekä saksalaiset että amerikkalaiset puoluesäätiöt korostavat, että ne edistävät laajempia kehitystavoitteita kuin pelkästään puolueiden tukemista. Puolueille suunnattu demokratiatuki onkin vain osa niiden työtä. Muita tärkeitä osa-alueita ovat muun muassa lainsäädäntötyön tukeminen, vaalitarkkailu, kansalaiskasvatus ja hallinnon uudistaminen.

Lisäksi pienempiä puoluesäätiöitä ja puoluejärjestöjä, jotka tukevat puolueita kehittyvissä maissa, löytyy Alankomaista, Ranskasta, Ruotsista, Itävallassa, Espanjasta, Portugalista, Kreikasta ja Suomesta. Näiden vuosibudjetit jäävät kuitenkin korkeintaan muutamaa miljoonaa euroon.

Erityisesti saksalaiset ja pienemmässä määrin myös amerikkalaiset puoluesäätiöt tukevat niin sanottuja sisarpuolueitaan toisissa maissa. Esimerkiksi Saksan sosiaalidemokraattien Friedrich Ebert Stiftung säätiö tukee lähinnä vasemmistolaisia puolueita kun taas kristillisdemokraattien Konrad Adenauer Stiftung tukee konservatiivipuolueita.

MONIPUOLUETOIMIJAT

ALANKOMAISIA, Isossa-Britanniassa, Tanskassa ja Suomessa on lisäksi perustettu kaikkien parlamenttipuolueiden yhteistyöjärjestöjä, joiden tehtävänä on tukea poliittisia puolueita kehitysmaissa. Nämä järjestöt ovat Alankomaiden Netherlands Institute for Multiparty Democracy (NIMD), Iso-Britannian Westminster Foundation for Democracy (WFD), Tanskan Danish Institute for Parties and Democracy (DIPD) ja Suomessa Puolueiden kansainvälinen demokratiayhteistyö (DEMO) ry. Yhteistä näille järjestöille on, että ne lähestyvät kansainvälistä puoluetukea puoluerajat ylittävistä näkökulmasta.

KANSAINVÄLISET JÄRJESTÖT

PUOLUESIDONNAISET järjestöt eivät ole ainoita toimijoita, jotka tukevat puolueita kehitysmaissa. Myös useat kansainväliset järjestöt ovat viime vuosina ryhtyneet huomioimaan puolueet demokratiatyössään. Tärkeimpiä kansainvälisiä toimijoita ovat YK:n kehitysohjelma UNDP ja International Institute for Democracy and Electoral Assistance (International IDEA) sekä alueelliset järjestöt kuten ETYK, Organization of American States (OAS) sekä Afrikan unioni (AU).

RAHOITUSKANAVAT

LÄHES KAIKKI puolueille suunnatun demokratiatuen rahoitus tulee länsimaiden hallituksilta, mutta rahoituksen kulkeutuminen puoluetukijärjestöille vaihtelee maittain. Eurooppalaisten järjestöjen rahoitus tulee useimmiten maan ulkoministeriöltä tai kehitysyhteistyöviranomaiselta. Muutamissa maissa, kuten Saksassa ja Alankomaissa, puoluesäätiöllä on oma budjettimomenttinsa valtion budjetissa ja niiden rahoitus määräytyy puolueen parlamenttipaikkojen määrällä. Yhdysvalloissa NDI ja IRI saavat rahoitusta National Endowment for Democracy -säätiöltä, kongressilta ja ulkoministeriöltä.

Puolueille suunnatun demokratiatuen määrää on hyvin hankala arvioida sillä kaikki toimijat eivät erottele puolueiden kanssa tekemää työtään muus-

ta demokratiatuesta ja lisäksi eri toimijat määrittelevät puolueiden tukemisen eri tavoin. Karkeat arviot maailmanlaajuisesta puolueille suunnatun demokratiatuen määrästä liikkuvat hieman yli 200 miljoonassa eurossa vuosittain.

PUOLUETUEN KASVU

KANSAINVÄLISTEN puoluetukitoimijoiden määrä sekä rahoituksen määrä ovat kasvaneet tasaisesti 90-luvun alusta asti. 90-luvulla tämä kasvu linkittyi tuolloin tapahtuneeseen demokratiakehitykseen kehitysmaissa ja entisissä kommunistisissa maissa sekä kansainvälisen demokratiatuen yleiseen kasvuun. 2000-luvun kasvu taas on johtunut enimmäk-

seen siitä, että demokratiatukitoimijat ovat huomanneet, että useiden maiden demokratiakehityksessä on otettu viime vuosina takapakkia ja tätä on usein selitetty puolueiden heikolla tilalla ja kansalaisten vähäisellä luottamuksella puolueita kohtaan.

MITÄ MAITA ON TUETTU

DEMOKRATIATUEN suuren esiinmarssin aikana 90-luvun alussa suurin osa puolueille suunnatusta demokratiatuesta, niin kuin muustakin demokratiatuesta, suuntautui Itä- ja Keski-Euroopan entisiin sosialistimaihin. Toinen alue, jonne tukea suuntautui runsain määrin, oli eteläinen Afrikka, jonka vapautusliikkeitä erityisesti pohjoismaalaiset toimijat olivat

Vihreiden Naisten pääsihteeri Sirpa Hertell sekä Keskustan kansanedustaja Mirja Vehkaperä osallistuivat Demon ja Zambia National Women's Lobbyin järjestämään seminaariin Lusakassa joulukuussa 2012.

Demon tukema nepalilaisten poliittisten nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen muodostama Joint Youth and Students Platform harjoittelee politiikassakin tarvittavia yhteistyötaitoja.

tukeneet jo ennen 90-lukua. 2000-luvulla puolueille suunnattu demokratiatuki on levinnyt lähes kaikkiin maailman kolkkiin ja EU:n laajentumisen myötä itäisen Euroopan maihin suuntautuneen tuen suhteellinen osuus on laskenut. Viime vuosina entistä enemmän tukea on suunnattu myös arabimaihin.

MITÄ PUOLUEILLE SUUNNATTU DEMOKRATIATUKI ON?

LAAJEMPI DEMOKRATIATUKI vaikuttaa usein myös puolueisiin. Esimerkiksi vaalituen ja vaalitarkkailun myötä käytävät reilut ja tasapuoliset vaalit hyödyttävät puolueita, sillä pelisäännöt ja mahdollisuudet ovat tällöin periaatteessa samat kaikille. Vaalituen

tärkeimpänä päämääränä ei ole kuitenkaan puolueiden tukeminen vaan vapaiden vaalien järjestäminen. Tarkastelemme tässä kappaleessa sellaisia demokratiatuen muotoja, joiden ensisijainen tehtävä on tukea puolueita.

Kaksi tyypillisintä puoluetuen muotoa ovat: 1) vaaleihin liittyvä tuki puolueille joko ennen vaaleja tai niiden aikana, jolla pyritään parantamaan puolueiden kykyä käydä menestyksestä vaalikampanjaa, ja 2) tuki puolueille vaalien välillä, jolla pyritään parantamaan puolueiden organisatorista kapasiteettia. Lisäksi useat uudet puoluetuen toimijat, erityisesti monipuoluejärjestöt kuten NIMD ja Demo ry, pyrkivät pikemminkin tukemaan koko puoluejärjestelmää ja puolueiden välistä yhteistyötä kuin vain yksittäisiä puolueita.

VAALIKAMPANJOIDEN TUKEMINEN

PUOLUEILLE suunnattu demokratiatuki keskittyy monesti vaalikampanjoiden tukemiseen useasta syystä. Ensinnäkin kampanjointi on keskeistä puolueen olemassaolon kannalta; ilman vaalimenestystä puolue saattaa kuihtua kokoon. Toiseksi, iso osa laajemmasta demokratiatuesta on edelleen hyvin vaalikeskeistä ja avunantajat sisällyttävät usein myös puoluetuen elementtejä laajempaan vaalien tukemiseen. Kolmanneksi, puolueet ovat vaalien läheisyydessä yleensä erittäin vastaanottavaisia ulkopuoliselle tuelle, joka voi edesauttaa niiden menestystä vaa-

leissa. Kampanjoinnin tukeminen on myös aihepiiri, josta avunantajilla, erityisesti puoluesidonnaisilla järjestöillä, on paljon osaamista ja tätä osaamista on suhteellisen helppo siirtää eteenpäin. Vaalikampanjoihin liittyvä tuki onkin usein luonteeltaan hyvin teknistä, kuten puolueen henkilöstön ja vapaaehtoisen kampanjaväen kouluttamista, apua mainoskampanjoiden laatimiseen, apua vaaliohjelmien laatimiseen, koulutusta mediasuhteista, koulutusta ehdokkaille julkisesta puhumisesta, koulutusta ehdokkaiden identifiomisesta ja niin edelleen.

Antaessaan tukea vaalikampanjoihin avunantajien tavoitteena ei ole ainoastaan menestyksekkään vaalikampanjan toteuttaminen, vaan tuki liittyy myös laajempiin demokratiatuen tavoitteisiin. Kun avunantajat auttavat puolueita laatimaan vaaliohjelmia, tavoitteena on, että ohjelmat olisivat asiavetoisia ja niihin sisältyisi positiivinen sanoma sen sijaan, että niissä korostettaisiin henkilöitä tai negatiivista sanomaa. Kun tuetaan ehdokasvalintoja, avunantajat korostavat demokraattista valintaprosessia.

Toisin kuin monissa kehitysmaissakin toimivat politiikan konsultit, joiden ainoana tavoitteena on auttaa toimeksiantajansa vaalivoittoon, demokratiatukijärjestöt tavoittelevat pidemmän tähtäimen tuloksia. Vaalikampanjoita tukemalla ne pyrkivät vaikuttamaan koko poliittiseen järjestelmään tavalla, joka lisäisi kansalaisten luottamusta puolueita ja politiikkaa kohtaan, ja joka tuottaisi pätevämpiä poliitikkoja sekä paremmin hallitsemiseen valmiina ole-

via puolueita. Demokratiatukijärjestöjen puolueille antama kampanjointituki on siis varsin arvolähtöistä ja pyrkii pikemminkin pitkäaikaisempiin poliittisen kulttuurin muutoksiin kuin ainoastaan tuettujen puolueiden vaalivavoittoihin.

PUOLUEIDEN ORGANISATORINEN TUKEMINEN

PUOLUEIDEN ei tule olla aktiivisia vain vallien aikaan. Vaalien välillä puolueille suunnattu demokratiatuki keskittyy enimmäkseen puolueiden organisatorisen kapasiteetin luomiseen ja vahvistamiseen. Tällaiset hankkeet ja ohjelmat ovat usein pitkäkestoisempia kuin vaalikampanjointiin liittyvät aktiviteetit. Puolueiden organisatorista kapasiteettia pyritään vahvistamaan useimmiten koulutusten ja asiantuntija-avun muodossa. Aihealueita ovat muun muassa johtajuuskoulutukset puoluejohdolle, puoluevirkailijoiden rekrytoiminen ja kouluttaminen, puolueiden paikallisosastojen luominen ja niiden vahvistaminen ja niin edelleen. Tällaisten toimien tavoitteena on luoda yhtenäisiä ja johdonmukaisia puolueita, jotka ovat hyvin johdettuja ja joilla on selkeitä toimintamalleja sekä strategisia tavoitteita. Lopullisena tavoitteena on parantaa puolueiden sisäistä demokratiaa.

Toinen merkittävä osa-alue puolueiden organisatorisessa tukemisessa on puolueiden ja äänestäjien välisen yhteyden parantaminen ja tiivistäminen. Tällainen tuki pyrkii esimerkiksi lisäämään puolueiden

jäsenmäärää, parantamaan puolueiden yhteyksiä kansalaisyhteiskuntaan tai vaikka luomaan puolueille omat nais- ja nuorisjärjestöt. Nais- ja nuorisjärjestöjen perustamisen ja toiminnan tukeminen on ollut yksi puolueille suunnatun demokratiatuen avainalueita, sillä naisten ja nuorten poliittinen osallistuminen on usein hyvin heikolla tolalla monissa uusissa demokratioissa. Tämä siitä huolimatta, että naiset ja nuoret muodostavat usein enemmistön väestöstä.

KANSAINVÄLISEN PUOLUETUEN HAASTEET JA TAVOITTEET

KANSAINVÄLISEN puolueille suunnatun demokratiatuen päätavoitteina on uudistaa ja vahvistaa puolueita tavalla, joka vahvistaisi monipuoluedemokratiaa. Tutkimukset ja evaluaatiot kansainvälisestä puolueille suunnatusta demokratiatuesta antavat kuitenkin hieman ristiriitaisen kuvan sen onnistumisesta.

On kiistatonta, että kansainvälisen puoluetuen avulla on vahvistettu lukuisten puolueiden kapasiteettia. Yksittäisiä menestystarinoita on lukuisia, mutta onko puoluetuella todella vahvistettu aitoa, paikallisista lähtökohdista ponnistavaa monipuoluedemokratiaa?

Useat tutkijat ovat huomauttaneet, että kansainvälinen puoluetuki on hyvin ohjailevaa ja että se perustuu länsimaiseen idealisoituneeseen käsitykseen puolueista ja niiden roolista yhteiskunnassa. Avu-

nantajien käsitykset siitä, miten puolueiden tulisi toimia, eivät aina päde edes niiden omassa maassa, mutta silti tätä idealisoitunutta puoluemallia pyritään edistämään hiljattain demokratisoituneissa ja demokratian juurtumisen kanssa kamppailevissa maissa. Tämä takertuminen tietynlaiseen puoluemalliin ei välttämättä huomioi riittävästi uusien demokratioiden erilaisia paikallisia toimintaympäristöjä.

Kansainvälisen puoluetuen ohjailevuus on saanut monet avun vastaanottajat vaatimaan lisää paikallista omistajuutta puoluetukihankkeista. Yleisesti käytetty menetelmä, jossa länsimainen puoluetukiorganisaatio lennättää tuettavaan maahan asiantuntijansa muutaman päivän seminaaria varten, on saanut paljon kritiikkiä. Puoluetuen vastaanottajat kritisoivat avunantajia liian vähäisestä paikallisen toimintaympäristön huomioimisesta ja samojen tukimuotojen kopioimisesta kaikkiin tuettaviin maihin.

Avun vastaanottajia taas on kritisoitu siitä, että ne ovat oppineet miellyttämään avunantajia tekemättä oikeastaan mitään merkittäviä parannuksia puolueen toimintaan. Ne tekevät vain sen verran kosmeettisia muutoksia, että avunantajat voivat raportoida muutoksista, mutta ovat vastahakoisia esimerkiksi parantamaan puolueen sisäistä demokratiaa tai vähentämään sen johtajakeskeisyyttä. Avunsaajia on myös kritisoitu siitä, että ne lähettävät puoluevirkillijoita avunantajien koulutuksiin vain päivärahojen toivossa, tai että koulutuksiin eivät osallistu ne, jotka todella käyttävät valtaa puolueissa.

Ehkä suurin kritiikki kansainvälistä puoluetukea kohtaan on kuitenkin se, että avunantajat ovat olleet vastahakoisia myöntämään kansainvälisen puoluetuen ja laajemmassa merkityksessä koko demokratiatuen poliittista luonnetta. Demokratiatuki on kuitenkin aina poliittista, sillä demokratiatuella pyritään muuttamaan vallitsevaa poliittista tilannetta ja valtatasapainoa. Avunantajien tulisikin myöntää, että demokratiatuki on pohjimmiltaan poliittista eikä luonteeltaan vain teknistä apua.

Useat avunantajat ovat viime vuosina huomioineet tutkijoiden esittämän kritiikin. Selvänä trendinä puoluetuen piirissä on avunantajien keskittyminen koko puoluejärjestelmän eikä vain yksittäisten puolueiden tukemiseen. Useat monipuoluetustaiset toimijat kuten NIMD ja Demo ry ovat omaksuneet tämän lähestymistavan. Ei-valtiollisina toimijoina ne voivat myös tehdä poliittisesti arkaluontoista työtä.

Monipuoluelähestymistavan omaksuneet avunantajat kohdentavat tukensa laajemmalle kuin vain yhden tai muutaman puolueen tukemiseen. Ne lähestyvät kehittyvien demokratioiden puolueiden ongelmia koko puoluejärjestelmän ongelmana ja pyrkivät saamaan koko puoluekentän tai ainakin suurimmat puolueet mukaan toimintaansa. Monipuoluetoimijat kannustavat puolueita oppimaan toisiltaan, levittämään tietoa hyvistä toimintatavoista sekä yleisesti parantamaan puolueiden välistä yhteistyötä esimerkiksi naisten ja nuorten poliittiseen osallistumiseen liittyvissä kysymyksissä.

Myös puolueiden ja kansalaisyhteiskunnan välisen vuorovaikutuksen lisääminen on keskeinen osa monipuoluejärjestöjen työtä. Koko puoluejärjestelmän uudistamiseen tähtäävät hankkeet pyrkivät usein myös parantamaan puolueisiin liittyvää lainsäädäntöä ja selkeyttämään puoluerahoitusta.

Erityisesti monipuoluejärjestöjen omaksuma koko puoluejärjestelmän ongelmiin puuttuva lähestymistapa tuntuu herättäneen kiinnostusta aivan viime vuosina myös muissa demokratiatukitoimijoissa. Kun ensimmäisen sukupolven kansainvälinen puoluetuki keskittyi yksittäisten, usein sisarpuolueiden tukemiseen, niin näyttää vahvasti siltä, että kokonaisvaltaisempi koko puoluejärjestelmän ongelmat huomioiva lähestymistapa, on kansainvälisen puoluetuen tulevaisuutta.

Demo tuotti vuoden 2012 Maailma kylässä -festivaalille House of Democracy -äänestyssimulaation, jossa kävijät saivat kokea, millaista on äänestää ei-demokraattisissa vaaleissa.

Vuoden 2012 Maailma kylässä -festivaalin paneelikeskustelussa tunisialainen aktivisti-bloggari Yassine Ayari ja joukko suomalaisia poliitikkoja pohtivat nuorten asemaa arabimaiden vallankumouksissa.

PUOLUEIDEN KANSAIN- VÄLINEN DEMOKRATIA- YHTEISTYÖ DEMO RY

DEMO RY on suomalaisten eduskuntapuolueiden yhteistyöjärjestö, joka on omaksunut monipuoluelähestymistavan demokratian edistämistyöhön. Demon toiminnan taustalla on Suomen hallituksen periaatepäätös vuodelta 2004, ja sen toiminta alkoi vuonna 2006. Demo toimii demokratian edistämiseksi toteuttamalla ja tukemalla suomalaisten puolueiden ja kehitysmaiden poliittisten liikkeiden välisiä yhteistyöhankkeita. Demo pyrkii osallistavan, moniarvoisen demokratian edistämiseen ja keskittyy erityisesti naisten sekä nuorten vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseen kohdemaissaan.

Demo on yhdistys puolueilta puolueille. Näiden välinen vuoropuhelu ja koulutusohjelmat, jotka tarjoavat mahdollisuuksia molemmipuoliseen oppimiseen ja pohjautuvat yhteistyötahojen kanssa yh-

dessä määritellyille tarpeille, ovat keskeisiä Demon työssä.

Demolla on kahdeksan jäsenpuoluetta. Taustoiltaan erilaiset puolueiden edustajat tuovat toimintaan oman asiantuntemuksensa ja vertaavat kokemuksia niin hyvistä käytännöistä kuin demokratian ongelmista. Puoluerajat ylittävä yhteistyö on Demolle keskeistä ja sillä pyritään edistämään osapuolten välistä ymmärrystä sekä rakentavaa ja ketään syrjimätöntä poliittista kulttuuria.

Demo tarjoaa suomalaisille puolueaktiiveille mahdollisuuden ensikäden kokemuksiin kehitys- ja demokrationkysymyksistä. Samoin Demo tukee kehitysmaiden poliittisten toimijoiden mahdollisuuksia tutustua suomalaiseen yhteiskuntaan ja politiikkaan. Puolueiden edustajat ovatkin avainasemassa Demon ohjelmien kaikissa vaiheissa.

DEMO NEPALISSA

DEMO KÄYNNISTI KEVÄÄLLÄ 2007 Nepalissa paikallisten tahojen toivomuksesta nuoriso-ohjelman. Ohjelmalla tähdätään nuorten poliittisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseen ja rakentavan dialogin edistämiseen yli puoluerajojen sisällissodasta toipuvassa maassa.

Demon tuella valtakunnallisella tasolla on perustettu puoluerajat ylittävä poliittisten nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen yhteistyöfoorumi (Joint Youth & Students Platform), joka tarjoaa erityisen arvokkaaksi koetun neutraalin tilan puolueiden väliselle dialogille sekä nuorten yhteisen poliittisen ohjelman rakentamiselle. Yhteistyöfoorumin työtä suunnitellaan säännöllisissä kokouksissa, joissa on edustet-

tuina yhteensä 18 poliittista nuoriso- ja opiskelijajärjestöä maolaisista madheeseihin. Yhteistoiminnan ja koulutusten kautta on onnistuttu selkeästi lisäämään nuorisopoliitikkojen asiantuntemusta keskeisissä poliittisissa asiakysymyksissä. Lisäksi Nepalin poliittiset nuorisojärjestöt julkistivat Demon tuella kesällä 2010 ensimmäisen yhteisen kannanottonsa, niin sanotun yhteispoliittisen nuoriso-ohjelman, joka luovutettiin perustuslakia säätävän kokouksen puhemiehelle.

Vuonna 2013 Demo aloitti Nepalissa yhteistyössä nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen kanssa tasa-arvoa politiikassa sekä nuorten naisten poliittista osallistumista vahvistavan hankkeen.

Demon tukemassa koulutuksessa mukana olleet nuoret naiset saivat todistukset osallistumisestaan Mustangin maakunnassa keväällä 2013.

DEMO TANSANIASSA

DEMON OHJELMA TANSANIASSA kohdistuu tasa-arvon ja naisten poliittisen osallistumisen vahvistamiseen. Ohjelman painopistealueina ovat naispoliitikkojen välinen yhteistyö yli puoluerajojen, naispoliitikkojen koulutus ja kapasiteetin vahvistaminen sekä paikallistason toiminta poliittisten naisjärjestöjen paikallistoimijoiden kanssa.

Vuonna 2010 perustettiin Demon tuella historiallinen Tansanian poliittisten naisjärjestöjen yhteistyöfoorumi, eli Tanzania Women Cross-Party Platform. Yhteistyöfoorumi kokoaa yhteen naispoliitikkoja yli puoluerajojen yhteensä kuudesta par-

lamenttipuolueesta, jotta he yhdessä voivat toimia naisten poliittisen osallistumisen vahvistamiseksi sekä edistää naisia koskettavia asioita Tansanian miesvaltaisessa poliittisessa ympäristössä. Yhteistyöfoorumi pyrkii vahvistamaan poliittisten naisjärjestöjen ja naispoliitikkojen asemaa puolueissa samoin kuin naisten poliittista osallistumista kaikilla hallinnon tasoilla kylätasosta parlamenttiin ja puolueiden sisäisiin päätöksentekokoelimiin. Foorumi on onnistunut vakiinnuttamaan asemansa Tansaniassa sekä herättänyt kiinnostusta myös muissa Afrikan maissa.

DEMO TUNISIASSA

DEMON VUONNA 2012 alkanut ohjelma Tunisiassa pyrkii vahvistamaan demokratian edustuksellisuutta lisäämällä tunisialaisten nuorten rakentavaa osallistumista politiikkaan. Vaikka nuoret olivat suuressa roolissa Tunisian Jasmiinivallankumouksessa ja koko Arabikevään tapahtumissa, ovat he jääneet päätöksenteosta syrjään Tunisian vallankumouksen jälkeisessä demokratiakehityksessä.

Yhteistyössä kolmen muun järjestön (Centre des Etudes Méditerranéennes et Internationales CEMI, Netherlands Institute for Multiparty Democracy NIMD ja Bulgarian School of Politics BSoP) kanssa

Demo on perustanut poliittisesti aktiivisille tunisialaisnuorille suunnatun politiikkakoulun. Politiikkakoulu kokoaa yhteen nuoria eri puolueista ja järjestää politiikkakursseja, jotka tarjoavat osallistujille välineitä strategiseen poliittiseen ajatteluun. Tavoitteena on lisätä näiden nuorten valmiuksia ja kykyä ymmärtää paremmin politiikkaa ja monipuoluejärjestelmää sekä kasvattaa päivittäisessä politiikassa tarvittavaa kokemusta ja käytännön taitoja. Politiikkakoulu tähtää myös puoluerajat ylittävän yhteistyökulttuurin vahvistamiseen sekä kansainvälisen kokemustenvaihdon ja vertaistuen tarjoamiseen.

Tanzania Women Cross-Party Platform tuo kaikkien puolueiden naisjärjestöt yhteen tekemään työtä naisten aseman edistämiseksi tansanialaisessa yhteiskunnassa ja politiikassa.

Nuoret poliitikot harjoittelivat mediataitoja Politiikkakoulun koulutusviikonlopussa Hammametissa syksyllä 2013.

DEMO SAMBIASSA

DEMON OHJELMA Sambiassa pyrkii vahvistamaan naisten asemaa paikallistason päätöksenteossa. Yhteistyössä Zambia National Women's Lobby -järjestön kanssa toteutettava ohjelma tähtää erityisesti vuoden 2016 kunnallisvaaleihin, joissa tavoitteena on naispuolisten valtuutettujen määrän kasvu. Sambian vuoden 2011 vaaleissa valituista kunnanvaltuutetuista vain 6,1 prosenttia oli naisia.

Toiminta kohdistuu sekä nykyisiin kunnanvaltuutettuihin että naisiin, jotka ovat kiinnostuneita poliittisesta vaikuttamisesta. Viidessä piirikunnassa toimiva ohjelma edistää naisvaltuutettujen taitojen, itseluottamuksen ja kykyjen kasvattamista, jotta he voivat työssään edistää sukupuolten välistä tasa-ar-

voa ja peruspalveluiden kehittämistä paikallishallinnossa. Lisäksi tuetaan niiden naisten kapasiteetin vahvistusta, jotka ovat kiinnostuneita asettumaan ehdolle vuoden 2016 vaaleissa. Naisten asemaa vahvistetaan myös puolueissa ja paikallisyhteisöissä viestittämällä sukupuolten välisestä tasa-arvosta ja naisten poliittisen osallistumisen tärkeydestä, jotta naisten olisi helpompi päästä vaikuttamaan ja jotta puolueet toimisivat entistä tasa-arvoisemmin ja nostaisivat enemmän naisia ehdokkaiksi. Lisäksi Demo tukee naispolitiikkojen yhteistyön tiivistämistä yli puoluerajojen, jotta he pystyisivät tehokkaammin ajamaan tärkeiksi kokemiansa asioita politiikassa.

Sambian hankkeessa naispolitiikkojen omien näkemysten kuulemisesta huolehtii ohjausryhmä, johon osallistuu edustajia kaikkien puolueiden naisjärjestöistä.

EUROOPAN DEMOKRATIATUKISÄÄTIÖ (EUROPEAN PARTNERSHIP FOR DEMOCRACY, EPD)

EUROOPAN DEMOKRATIATUKISÄÄTIÖ, European Partnership for Democracy (EPD) on itsenäinen eurooppalainen säätiö, joka tukee demokraattisia uudistuksia EU:n ulkopuolella. EPD on eurooppalaisten demokratiatuen parissa maailmanlaajuisesti työskentelevien järjestöjen alusta, joka tuo yhteen eurooppalaisia kansalais- ja poliittisia toimijoita yli kymmenestä eri jäsenvaltiosta.

EPD pyrkii edistämään demokratiatuen asemaa EU:n ulkosuhdehallinnossa ja vahvistamaan tiedonvälitystä sekä hyvien käytäntöjen jakamista demokratiatuesta eurooppalaisten alan toimijoiden välillä. EPD on lisäksi aktiivisesti tukenut prosessia, joka johti Euroopan Unionin neuvoston demokratiatuki-päätöslauselman hyväksymiseen EU:n ulkosuhteissa. Työskentelemällä yhteistyössä eurooppalaisten instituutioiden kanssa sekä erityisesti Tshekin ja Ruotsin EU:n presidenttikausien aikoina EPD on herättänyt keskustelua tarjoamalla uusia näkökulmia demokratiatukeen alan toimijoiden keskuudessa.

EPD myös toteuttaa yhteistyöhankkeita Egyptissä, Georgiassa, Ghanassa, Kirgisiassa, Marokossa, Moldovassa, Ukrainassa, Tunisiassa ja Zimbabwessa. Näissä maissa se keskittyy kansalais- ja poliittisen yhteiskunnan vahvistamiseen vaikeissa poliittisissa tilanteissa dialogin ja kapasiteetin vahvistamisen kautta.

LISÄTIETOA DEMOKRATIATUESTA JA DEMOKRATIAN EDISTÄMISESTÄ

Puolueiden välisiä yhteistyöjärjestöjä:

- Puolueiden kansainvälinen demokratiayhteistyö DEMO ry www.demofinland.org
- Netherlands Institute for Multiparty Democracy NIMD www.nimd.org
- Westminster Foundation for Democracy WFD www.wfd.org
- Danish Institute for Parties and Democracy DIPD www.dipd.dk

Muita kansainvälisiä toimijoita:

- Euroopan demokratiatukisäätiö (European Partnership for Democracy, EPD) www.epd.eu
- European Endowment for Democracy EED www.democracyendowment.eu
- Carnegie Endowment for International Peace www.carnegieendowment.org
- International Institute for Democracy and Electoral Assistance IDEA www.idea.int
- FRIDE – A European Think Tank for Global Action www.fride.org

Aineistoa demokratiakysymyksistä ja demokratiatuesta:

- Democracy Digest www.demdigest.net/blog
- Journal of Democracy www.journalofdemocracy.org
- Open Democracy www.opendemocracy.net

Puolueiden kansainvälinen demokratiayhteistyö (DEMO) ry on suomalaisten eduskuntapuolueiden yhteistyöjärjestö. Demo toimii demokratian edistämiseksi toteuttamalla ja tukemalla suomalaisten puolueiden ja kehitysmaiden poliittisten liikkeiden yhteistyöhankkeita.

DEMON JÄSENPUOLUEET:

Kansallinen Kokoomus (www.kokoomus.fi)

Suomen Sosialidemokraattinen puolue (www.sdp.fi)

Perussuomalaiset (www.perussuomalaiset.fi)

Suomen Keskusta (www.keskusta.fi)

Vasemmistoliitto (www.vasemmistoliitto.fi)

Ruotsalainen kansanpuolue (www.sfp.fi)

Vihreät (www.vihreat.fi)

Kristillisdemokraatit (www.kd.fi)

**TUETTU ULKOMINISTERIÖN
KEHITYSYHTEISTYÖVAROIN**

DEMO RY